

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frs., 1/2 an 9 frs., 1/4 an 4 frs. 50 cm.
Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond:
odată 7 cr., a doua óra 6 cr., a treia óra 5 cr.,
şi de fie care publica-
ţiune timbru de 30 cr.
Totú ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea şi Admini-
straţiunea Unirii»
în
Blaşiu.

Anul III.

Blaşiu 9 Septembre 1893.

Numărul 36.

Sperarea noastră.

Şovinismul magiarú își serbeză orgiile sale.

Unul după altul se dau în judecată luptătorii aprigi al cauzei noastre naționale. Resultatul totdeauna este condamnarea.

După Vasile Lucaciú ajunge în închisóre și Aurelú Popovici. Și se vede, că au să urmeze și alții.

Era persecuțiunilor sistematice este inaugurată.

Judecata din Clușiú dovedesce, că şovinismul până aci n'a fostú multămitú nici cu numărul victimelorú, nici cu greutatea pedepselorú.

Popovici a fostú condamnatú la patru ani de închisóre, cu tóte că a a mărturisítú serbătorește, că autorulú replicii este întregá tinerimea univertară română din Ungaria, și cu tóte că până aci n'a mai fostú pedepsítú nici odată.

Gravitatea acestei pedepse, purtarea provocátóre a procurorului regescú, cinismulú, ce s'a manifestatú în decursulú întregii pertractări: tóte dovedesceú lámurítú, că ceea ce s'a făcutú, s'a făcutú la mandatú mai înaltú.

Era persecuțiunilor sistematice este deci inaugurată și încă oficiosú.

Și cândú se întâmplá tóte acestea? Tocmai în momintulú, cândú unú poporú neaseménatú mai puternicú, mai cultú, mai avutú și mai gloriosú, de cum suntú Magiarii, a ajunsú la con-

vingerea, că nu persecuțiunile, nu terorisările suntú mijlócele potrivite pentru stăpânirea unei națiuni.

Vécuri întregi a luptatú poporulú irlandesú pentru drepturile sale. Răspunsulú datú nisuițelorú lui legitime a fostú numai terorisări, numai prigoniri. Lipsiți au fostú de tóte drepturile cetățenesci. Nu li-se permitea nici libertatea cultului religiosú, nici cultivarea limbei materne. Răpitu-li-s'a ori ce avere imobilă. Făcuți au fostú pe alú lorú pămintú pribegí. Umplutu-s'au tóte temnițele cu fiii și fiicele lorú. Numărulú celorú ce morți au fostú dați, spune nu se póte.

Și care a fostú resultatulú?

Irlandesii au suferítú. Suferințele i-au oțelitú. Sângele martirilorú a incolțítú și a crescutú eroi. Poporulú întregú a întinerítú în sângele părințilorú sêi. Și Anglia, superbulú Albion, a trebuitú să cedeze. Și unú mare fiú alú ei, Gladstone, a trebuitú să spuná în fața lumii întregi, că ceea ce s'a făcutú față de Irlandesii, nedreptate a fostú, și că o țară nu se póte guverna cu apăsarea unei părți a cetățenilorú.

Este lucru firescú, că nici Gladstone și nici poporulú anglesú nu au ajunsú la calea cea bună fără de experimente triste. Istoria Angliei de câțiva secolii este plină cu însirarea actelorú de violență sevârșite atâtú de Anglesii, câtú și de Irlandesii. Acțiunea celorú dintâii a produsú reacțiune în cești din urmă. Și dacă după atâta asuprire n'a isbucnitú

războiulú civilú, asta este a se mulțami numai bisericeii catolice și Capului ei.

Esperiințele Anglesilorú nu au asupra Magiarilorú nici o înfruntă. Ei i-au imitatú, până a fostú vorbă de a apesa. Acum cândú Anglesii se întorcú pe calea cea bună, acum nu-i mai imiteză. Ei credú, că vorú pute să facă aceea, ce Anglesii cu tótá puterea lorú nu au pututú să facă.

Să cerce. Stă în voea lorú a face încercări. Ei nu vorú să se țină de acei ómeni cumiți, cari învață din paguba altora. Ei vorú să învete din paguba lorú proprie.

Înainte dar pe calea apucată. Să intenteze procese la tóte foile, confisce-le, închidă pe toți redactorii, editorii și colaboratorii, casseze școlele confesionale, opréscă propunerea limbilorú nemagiare, arunce în temnițe pe toți preoții românesci, disólve tóte băncile și tóte reuniunile românesci, exproprieze-i pe Români și opréscă-i să nu-și mai potá cumpéra averi. Înainte pe calea bătută de Anglesii. Acum le e timpulú. Foloséscă-lú, până nu va fi prea târziu!

Nu mai de una să-și aducă aminte. Să-și aducă aminte, că ei nu suntú Anglesii, ci numai Magiari. Anglesii suntú puternici, ei suntú pitici; Anglesii dominéză lumea, ei nici țara; Anglesii au unú trecutú, ei nici presinte; Anglesii suntú avuți, ei calici.

Anglesii și-au pututú permite lutulú de a persecuta pe Irlandesii, fără a-și periclitá esistența națio-

Feuilleton.

Ceva din „credința pură și originală” și din „frumósele institutiuni” ale dlú Densușanú înainte de s. Unire.

Fúindú că dlú Nic. Densușanú, „istoriografulú” și teologulú din cóstele Gazetei, în Nro 170 alú „Gazetei Transilvaniei” din ástú timpú susține cu tótá seriozitatea, că la noi credința și institutiunile bisericesci creștine, — așa credemú, că înțelege, că în timpurile dinainte de unire, — s'au păstratú multú mai pure și mai originale, ca ori unde în biserica latină și grecescă, de aceea tare credemú, că nu preste multú va eși cu unú opú epocalú dogmaticú și canonicú, în care își va proba tesa acésta. Ca să avemú și noi ceva meritú la unú atare opú, ne-amú propusú după slabele noastre puteri să-i submini-strămú puținú materialú.

Noi ca necunosctóri de limba slavică nu putemú să-i servimú cu materialú decâtú de prin véculú alú șeptespredecelea, după ce fu introdusá limba românescă în biserica noastră. E dreptú, că cu privire la dlú Densușanú se disputá învățații, că óre scie ori

nu scie limba slavică. Cei mai mulți suntú de părere, că nu o scie. Noi însă dícemú, că trebe să o scie, chiar și dacă n'o scie, căci altcum nu ne putemú închipui, cum a pututú dñsulú ajunge la idea, că la noi au fostú credința și institutiunile mai pure și mai originale ca ori unde, dacă cumva n'a aflatú póte lucrulú acesta în cărțile slavice folosite în biserica noastră pe timpulú, cândú înfloriaú „frumósele institutiuni”. Limba slavică e telescopulú dlú Densușanú în atari lucruri. Și noi cești fără telescopú nu putemú scie, ce vede dñsulú prin elú. Scimú numai că vede, ce alții nu credú. Cum o va scóte însă dlú N. Densușanú la cale cu limba slavică, e tréba dñsulú. Noi rămânemú pe lângă „limba próstá românescă”, așa numescú limba noastră teologii dlú Densușanú, cari ne-au păstratú credința „pură și originală”, pe cândú noi cei „crescuți în institutiune iesuitice”, cari amú stricatú „legea stră-mogéscă”, o numimú dulce și sonorá.

Să începemú dará mai întâiú cu credința teoretică „pură și originală” din acelea timpuri.

Credemú, că dlú Densușanú nu are lipsă, să-i spunemú, că unde se aflá materialulú acesta istoricú, căci dñsulú ușorú lú

va afla, fiindcă e fórté umblatú prin cărți și chrisóve, și le scie interpreta fórté bine, și totú asemenea fórté ușorú scie afla falsificările, căci cu deosebire de „falsificarea de texturi” are idei limpedite. Așa dará:

1. Unú canonú alú „soborului mare” dela 1675 suná astfelú: „Botezulú să se facá cu apă și cu focú, așa, cum este tocmalá.” Va concede și dlú Densușanú, că „tocmalá” mai „originalá” nu póte fi decâtú ca dupăce pe cineva l'ai botezatú cu apă, să-lú mai prllesci și cu „focú”, cum este „tocmalá”.¹⁾

2. Altú canonú totú din acelu „soború mare” suná: „Oi au vaci preste mortú să nu dea, au gaint, érá în láaturi potú da.” Va concede și dlú Densușanú, că prin canonulú acesta fu salvată cea mai „originalá” și mai „purá” credință creștiná.

3. Într'o carte românescă de pe timpurile acelea stá întrebarea: „Câte taine au rinduitú Domnulú nostru Christosú în legea nóuá?”

Răspunsulú: „Dóuê: botezulú și cina sfintá.” Aci acum are dlú Densușanú a munci, până ce scóțendú celealalte 5 taine,

¹⁾ Aci nu e vorba de focú în sensú figuratú ca în s. Scripturá, ci de focú firescú.

nală. Magiarii prin persecutarea naționalităților își sapă mormintul lor propriu. Pentru că Anglesii sunt destul de numeroși și destul de tari, pentru ca să potă exista și fără Irlandesi. Magiarii fără de naționalități, și mai virtuos fără de Români nu pot să existe.

Dar aste sunt tocă la urechea surdului. Acum Magiarii au pornit pe calea prigonirilor. N'au decât să continue.

Noi n'avem să desperăm.

Sunt abia câțiva ani, de când Anglesii mai tare îi prigoniu pe Irlandesi. Raporturile au ajuns să fie deja acute. Și etă, că parlamentul anglesu în zilele trecute a primit proiectul de lege al domnului Gladstone, prin care se acordă autonomia Irlandei.

Așa trebuie să fie și la noi. Istoria își are legile sale, cari se impun cu necesitate.

Paroxisme șovinismului dovedesc, că sfârșitul se apropie. Și cu cât vor crește persecuțiunile, cu atâta va fi mai aproape sfârșitul.

Sentința dela Clușiu ne-a înveselit. Fără suferințe nu s'a câștigat triumf în nici o cauză nobilă. Fără ca să suferim, nu vom ajunge nici noi la isbândă.

Greutatea pedepsei din Clușiu este arvuna triumfului nostru.

Cel ce este în pericol de a se ineca, atunci strigă mai tare, când vede pericolul mai aproape.

Șovinismul urlă din resputeri.

Este aproape de inecare.

Unde se află deci sperarea noastră?

În prigonirile, ce s'au pornit asupra-ne.

Procuror regesc, unde ești? — Sub inscripția asta scrie „Magyar Állam” următoarele:

„Întimplările din Oradea Mare le cunoșcem toți, scim, că plevea agitată a ruinat fereștile și porța institutului gr. cat.

de băeți, a spart fereștile palatului episcopesc și ale catedralei episcopesci.

„Eră în codicele penalu unguresc se cuprinde următorul paragraf:

„§. 420. După dispunțiunea §-lui 418 (cu închisore până la trei ani și cu amndă dela 50 fl. până la 1000 fl. are să se pedepsescă încercarea) se pedepsește acela, care deteriorază, pustiesce ori nimicesce vre un edificiu ori alt obiectu *menit pentru cultul dumnezeesc* —.

„Cel ce scie ceti, și despre domni procurori supremi unguresci totuși suntem îndreptățiți a o presupune, acelaia îi este limpede, că turburările orădane, spargerea fereștilor bisericei episcopesci formeză în chipul cel mai decherat fapta criminală circumscrisă în §. 420 al cod. pen., și de aceea putem aștepta cu dreptu, ca procuratura regescă să-și implinescă datorița, și după ce la paragraful acesta nu se înșamnă, că numai la propunerea celui vătămă se pôte porni procesul, procuraturii regesci acesta îi este datorița din oficiu.

„Înainte de asta cu câteva zile tot în Oradea Mare doi oficiali comitatensi au bătut pe un critic de teatru. Procurorul regesc aflându din fo, că se pare a fi vorba de vătămă gravă trupescă, de aceea a pornit în casul jurnalistului jidov bătut procesul criminal, ba a lăsat să se publice și în fo cererea oficiosă referitoare la cazul acesta.

„Când s'au întimplat turburările din strada Kerepes, au osndit de-a valma pe cei acușati, cari au spart fereștile dela prăvăliile jidovesi. Și acum reprezentantul puterii de stat nu ridică acuză.

„Gratulăm la simțulu acesta rafinat de dreptate!”

Replica. — Reproducem totu din „Magyar Állam”. De un timp încoco pare că în cercurile catolice din Ungaria adie un vintu mai favorabil naționalităților. De unde suflă vintulu acesta, nu trebuie să o mai spunem cetitorilor nostri.

Reproducem fără de comentariu articolulu, pe care-l aduce „Magyar Állam” în

numărul său din 2 a c. cu inscripția de mai sus:

„La un an după aparerea scrierii volante a ultraștilor români a lăsat înțeleptul guvern ungar să se pornescă procesul la curtea de jurați. Resultatul îl formeză doi domni, cari au fost osndiți la prinsore de stat și au și avutu lipsă de ea, alta nimica, cu tôte că dacă guvernul vre odată să vindece bólele naționale, chiar pe terenul acesta (nu se pare a fi omis din greșală) pôte să aștepte resultatul.

„Și astăzi ce esperiăm? Au înmulțit „martiri” cu doi și au augmentat iritarea.

„Căci părerea aceea, că în Ungaria nu este plângere națională, e o minciună fără de consciință, un păcat îndoit, dacă oficiile, guvernul statului o vestesc. Da, cestia de naționalitate e un fapt, dar aceea nu o voru rezolvi nici odată prin procese politice, ba prin acelea numai o înveneză încă și mai tare.

„Fabricătorii Replicii după fiascul din Viena începură a-și perde basa de sub picioare, moderații au prins deja în mână frânele, și atuncia vine guvernul ungar și inaugurează de martiri pe aranjatorii espediției, ce a pățit rușine.

„Asta nu e politică prudentă, asta e mărirea artificială a iritațiunilor. Noi nu avem lipsă de politici români închiși în închisore de stat, ci de politici români împacăți cu idea de stat magiar, cari să fie contopiți cu națiunea politică ungară, deși susțin drepturile limbei sale.

„De aceștia placă a arăta, și bucuroși ridicăm pâlăria înaintea guvernului, dar nu ne vom îndestuli cu cuvintări de procurori subternute mai înainte, cari folosesc justiția de mijloc al unei politici rele a guvernului, și cu câțiva „martiri” aruncați în prinsore de stat, căci dor astăzi scopul justiției deja nu mai este pedepsa, ci îndreptarea, — domni Popovici și Romanu altcum nici în Seghedin nu se voru preface în miei.

„Resultat, domnilor, nu osndiți. Mai bine să scape dece agitatori români de pedepsă și să se vindece plângerea națională,

va face credința românescă eră-și „pură și originală”.

4. Unu protopopu românesc de pe timpurile acelea s'a obligat, că va lăsa afară tôte ceremoniile dela botez și cununie, fiindcă acelea sunt „boscone”.

5. Apoi cât de „pură” eră credința noastră pe timpurile acelea, va vedea dl Densușanu și din canonul făcut într'un alt „sobor”, care vorbesce despre credința „pură și originală” de „a face în curte la Joi mari sau la blagoveștenie focu, și de a pune masă și pâne, și a dice, că vinu mortu să se încăldescă, și de a arunca apă pe pajște, să beie mortu”.

Încă ceva diu credința practică sa din morala timpurilor acelor:

1. Unu canonu alu „soborulu mare” dela anul 1627 sună astfel: „Popa de va fi lotru, și-și va înșofi bucate cu lotru, bucatele aceleia să fie vlădicesci, și să nu fie popă.”

Noi cești cari stricăm legea „strămoșescă” scim, că dacă unu popă ar ține bucate furate, întâiu și mai întâiu bucatele au să fie ale aceleia, dela care s'au furat bucatele. Morala „pură și originală” a dlui Densușanu însă dice, că acelea „să fie vlădicesci”. Pôte că dl Densușanu a aflat undeva textulu acela nefalsificat de noi în S. Scriptură, care dice, că într'unu atare

casu bucatele „să fie vlădicesci”. Noi prin codiciu chiar și civili am aflat, că dacă într'unu atare casu vlădica ar insista pe lângă canonulu acesta, ca bucatele furate „să fie vlădicesci”, apoi i-ar merge gróznicu de rău și la vlădica.

2. Unu altu canonu alu „soborulu mare” dela 1627 dice: „Popa de va fi furu sau ucigaș, să fie glóba vlădică 50 de florinți.” Va să dica după credința asta practică „pură și originală” a dlui Densușanu popa pôte fura și omori, să dea numai vlădică 50 de florinți, și apoi pôte popi mai departe.

Să vedem și câteva „frumose instituțiuni” din acelea timpuri:

3. Unu canonu alu uuia din „soborele cele mari” de pe timpurile acelea dice: „Cel ce nu va posti patru posturi într'unu anu, fie de care postu 7 de florinți.” De câte ori ar trebui dl Densușanu să pună jos câte 7 de florinți după instituțiunea asta „frumósă”? Eră altu canonu:

„Cel ce nu va ține două zile în septemână, birșagă 24 de florinți.” După instituțiunea asta „frumósă” dl Densușanu ar rămâne séracu în scurtu timp. Noi cei ce stricăm „legea strămoșescă”, lucrurile acestea le lăsam pe consciința dlui Densușanu și pe judecata forului internu alu tainei pocă-

inței, și nu poțim, că de câte ori în vre-unu postu se pângăresce cu câțiva picuri de lapte, să pună jos „7 de florinți”.

4. Altă instituțiune. Într'unu „sobor mare” din acelea timpuri se cetesc următoarele: „Dostoieiu Vlădica din Belgradu cu totu soborul nostru izvodit am zilele celea mari de preste anu, carele nimenea să nu cuteze a lucra nici șie, nici în clac, că cine va lucra, să fie de glóba 6 florinți, eră popa de nu va spune serbătórea, birșagă 12 florinți:

Septembre: 1, 7, 8, 14, 23, 26. Octobree: 6, 9, 14, 18, 23, 26. Novembre: 1, 8, 13, 14, 16, 21, 30. Decembre: 5, 6, 9, 13, 25, 29, Ianuariu: 1, 6, 7, 25, 27, 30. Februarie: 2, 3, 24. Martie: 3, 25, 26, și Sâmbăta lui Lazaru, Aprilie: 23, 25. Mai: 7, 8, 21, 25. Iunie 18, 27, 29, 30. Iulie: 8, 15, 17, 20, 22, 25, 27. Augustu: 1, 2, 6, 15, 25, 29.” Apoi „Vinerile mari: 1 înainte de 40 de mucenici, 2 înainte de Bunavestire, 3 înainte de Pasci, 4 înainte de înălțarea Dlu, 5 înainte de Rusali, 6 înainte de Sâmpetru, 7 înainte de Sântă Maria cea mare, 8 înainte de tăierea capulu lui Ioanu, 9 înainte de înălțarea crucii”. Mai adauge la acestea Dominecile și serbătórea schimbăcioșe, Pascile, Ispasul și Rusalile, și apoi veți, ce instituțiune frumósă strămoșescă ne-au lăsat de moștenire, ca să aibă Mitropolitulu Vancea ce strica.

decât să închiadă o sută de martiri și bô-
lele să le lase nevindecate. Dar libera-
lismul magiar nu pôte să o facă acêsta,
elû scie numai să învenineze bôlele, dar nu
să le vindece."

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Este cunoscută, că episcopatul
catolic în unû memoriu îndreptat cãtră
Sfinția Sa Pontificele Romani a espus
cu de-amănuntul fazele, în cari au ajuns
cestiunile politice bisericesti în Ungaria.
La acêstă memoriu, precum se anunță
din Roma, Pontificele a rãspuns prin o
enciclică datată din 2 Sept. a. c. În en-
ciclica acêsta Pontificele cu plăcere re-
amintesc faptele gloriose îndeplinite de
regii apostolici ai Ungariei începând
dela S. Ștefanu. Apoi rãspundând la
întrebările puse de episcopi cu privire la
atitudinea catolicilor în cestiunile poli-
tice-bisericesti, ce se agitã acum, Papa
recomandã abștinerea dela cãsătoriile me-
stecate ca dela unele, cari sunt peric-
uloase pentru catolici. Mai alesu cel ce
au autoritate și influință asupra multimii,
sã pãșescã pe față pentru apërarea drep-
turilor bisericele. Sã întãrãscã legãtura
strinsã între catolici prin congrese anuale,
în cari sã presideze episcopii. Sã lupte
contra cãrților și foilor înimice reli-
giunii și sã alãgã deputați cu simțeminte
bune față de religiune. Prin inspectori
scolastici diecesani sã supravegheze, cum
se propune instrucțiunea religiôsã în șco-
lele poporale și ce grije se pörtã, ca
fructele acêstei instrucțiuni sã se con-
serve și în școalele mai înalte. Sã gri-
jescã de educațiunea clerului, care sã
pôtã servi ca esemplar în moralitate și
în sciință. În acêstea cauze sfinte și
drepte, ñice enciclica, voru afla epi-
scopii unû sprijin în regele apostolicu.

Germânia.

Alu XL-lea congresu alu catolicilor
germani s'a ținut în anul acesta în
Würzburg din 28—31 Aug. Președinte
a fostu alesu contele Galen. În con-

5. Încã o „instituiune frumôsã“, și apoi
gãtãmã. Unû canonu dela 1675 alu soborului
mare, și altul dela 1627 prescrie, cã cel
ce voru comite cutare și cutare transgre-
siune bisericescã, sã se dea „spaniloru“.
Unde-i trebuie dlui Densușanu institu-
țiune mai frumôsã bisericescã, ca institu-
țiunea „spaniloru“ din curțile domnilor
calvinesci ca foruri bisericesti de judecatã?
Dacã dlui Densușanu dupã canonul acêsta
„strãmoșescu“ ar fi apucatã numai odatã pe
mãna „frumôsã instituiune“ bisericescã a
„spaniloru“, și ar fi fostu canonicu cu cano-
nulu celû mare de alunã de pe timpurile
acelea, apoi ar fi strigatã în gura mare dupã
„cel crescut în institute iesuitice“, sã vinã și
sã-l scape de sub acêstã „frumôsã instituiune“.

Gãtãmã de astã datã, cã dlui Densu-
șanu ocupatã cu atãtea opuri, cu douë ce-
stionare, cu unû opû istoricu despre drep-
tul laicilor cu privire la dogme, cu unû
altu opû despre „frumôsã instituiune“
bisericescã, cu altul despre credința „mai
purã și mai originalã“ la noi ca ori unde,
și pôte și cu alte opuri, de cari noi nu
scim, de abia va avã timp sã prelucre
materialulu, ce i-l'amã subministratã acum.
Mai târziu îi vomã mai servi și cu altele.

Vale.

gresu s'au pusã la ordinea zilei și s'au
tractatã cu o aprofundare și o seriosi-
tate demnã mai multe cestiuni actuale
de cea mai mare importanță. La con-
gresu au participatã mai multe mil de
persone din tôte pãrțile imperiulu ger-
manu, precum și mai multu ôspeți din
Austria, Frãncia, Elveția, America și
de airea.

Preotul Hammer a vorbitu despre
educațiunea poporalã și despre presa cea
rea, care cãrcã a propaga în poporu necre-
dință și a-lu duce la imoralitate. Pro-
fesorul Schell combate propunerea ate-
ismului de pe catedrã, ce se întimplã în
multe universități din Germânia. Pro-
fesorul Schädler în numele dreptulu, ce
se concede fiesce cãru cetățenu de a-și
alege cariera onestã, care-i place, pre-
tinde readucerea ordurilor religiöse esi-
late din Germânia. În a douã ședință
s'au primitã cu unanimitate proiectele
de rezoluțiune, prin cari catolicii germani
își esprimã simțemintele omagiale față
cu Scaunul Apostolicu și pretindã de-
plina independență teritorialã și suveran-
itate a S. Scaunul Apostolicu.

Totû în a II-a ședință s'au ținut
mai multe vorbiri interesante. Profes-
orul Dr. Strauch în discursulu despre
școalele medii aratã, cã în propunerea
clasicilor sã nu uite profesorii, cã ađi
nu suntã totu raporturile de pe timpul
lui Cicero, și școalele suntã creștinesci.
Pentru cultivarea spiritulu religiosu în
tinerime nu este de ajunsã sã lucre numai
profesorii de religiune, ci la acêsta trebuie
sã contribuie întregu corpulu profesoralu,
precum și directoratul supremu. În
timpulu nostru în gimnasil se ocupã prea
multu mintea tinerimii, darã cu atãtu
mai puțin pondu se pune pe cultura
inimei. Nu se pôte nega, cã în școale
medii grasã în mãsura mare ateismulu;
la acêsta pörtã vina și educațiunea do-
mesticã. Deci trebuie stãrpitã ateismulu
deodată și din școlã și din familie. Re-
ligiunea sã se prefacã în a douã naturã
a tinerulu, și tinerimea scolasticã sã cer-
ceze regulatã biserica și sã primescã
ss. sacramente. Propunerea istoriei încã
sã fie pãtrunsã de spiritul religiosu.

În ședința a III-a s'a votatã mul-
țãmã membrilor provinciei germane a
Societãții Iesuitilor pentru activitatea
literarã, ce o desvöltã membrii acêstei
societãți în toți rami sciinței și a lite-
raturei sacre și profane. La propunerea
comisiunii pentru afacerile scolastice și
ale instrucțiunii poporale alu 40-lea con-
gresu alu catolicilor din Germânia pri-
mesce urmãtoriu proiectu de rezoluțiune:
„Deși este forțe de dorit, ca toți su-
pușii imperiulu germanu sã învețe cu
fundamentu limba germanã, totuși în
școalele de prunci, cari nu vorbescã ger-
manesce, sã nu se urmãrãscã ajungerea
acêstu scopu prin suprimarea limbei ma-
terne a acestor prunci, ci din contrã
trebuie recunoscutu dreptulu de a-și cul-
tiva limba maternã.“

Instrucțiunea religiôsã sã li-se im-
pãrtãșescã pruncilor singuru numai în
limba lorã maternã. Suntã locuri, unde
poporațiunea întregã ori partea precum-
pãnitore a ei vorbesce o altã limbã și
nu cea germanã. Acolo sã se punã numai

atari învățãtori, cari posedu perfectu și
cealaltã limbã.

În motivare ñice referentul Dr.
Stephan, cã chemarea congresulu cato-
licilor este, sã apere și pe aceli catolici,
cari nu vorbescã limba germanã (Apro-
bãri). Este unû dreptu naturalu, ca prunci
sã fie instruați în limba maternã. Ger-
manii catolici suntã ecuitabili și cu pu-
ținii negermani, cari se aflã în imperiulu
germanu.

În ședința acêsta profesorul Dr.
Erhard din Würzburg a vorbitu despre
unirea bisericele resãritene cu cea apusanã
reflectãndu la cele tractate în congre-
sul eucharisticu ținut în Maiu a. c. în
Ierusalimu în cestiunea aceea, cã
frații orientali desbinați de noi se unesc
prin credința în Dumneșeu, care este de
față în personã în S. Eucharistie. Spe-
rarea, cã unirea doritã se va realiza, și-o
fundãzã elu pe esistența bisericele orien-
tale unite, apoi pe starea culturalã a
timpulu nostru, care conduce la o apro-
piare a tuturor poporilor. Uniunea
bisericele, care nu este o lucrare a di-
plomației, ci lucrarea lui Dumneșeu, tre-
buie sã se întimple mai curãndu ori mai
tãrziu, cãci Domnul Christos se rógã
Pãrintelu cerescu, sã facã, ca toți sã
fie una. Acêstã rugãciune este o ga-
ranță a unirii bisericele orientale cu cea
occidentalã.

În anul venitoru congresulu se
va ține în Köln.

Revistă politicã.

Frãncia.

Balotajele s'au terminatã cu întã-
rirea republicanilor moderați, a caror
partidã și la alegerile din 20 Augustu
a eșitã învingãtoriu în cele mai multe
locuri. Mai momentosu este în acêstã
campanie electoralã cãderea lui Floquet
și a lui Clemenceau, capulu radicalilor.
Unele ñiare vedu în cãderea lui Clemen-
ceau descompunerea clubulu radicalu,
altele pređicã unirea lui cu clubulu so-
cialist. Acêstã din urmã e mai ușor
de cređut.

Negoțiãrile între guvernulu francesu
și celã britanicu cu privire la zona neu-
tralã din Siam, precum anunță „Pol.
Corr.“, se sperãzã, cã voru avã unû re-
sultatã multãmitoriu, deși cercurile poli-
tice din Anglia suntã îngrijate cu re-
spectu la atitudinea guvernulu francesu
dupã deschiderea sesiunilorã parlamentare.
Ce privește guvernulu de Siam, elu nu
a satisfãcutã pãnã acum tuturor pre-
tensiunilorã francese, darã nu încãpe în-
doelã, cã o putere micã, cum e Siamulu,
de voe de nevoie va împlini totu ce po-
tesce Republica francesã.

Anglia.

În noptea de 2 Sept. camera depu-
taților a primitã și în a treia cetire
bilulã home-rule cu 301 de voturi contra
la 207. Naționaliștii și radicalii au pri-
mitã rezultatulu votãrii cu cea mai mare
bucurie. Gladstone și soția sa, cându s'au
depãrtatã din parlamentu, au fostu pe
strade obiectulu celor mai însuflețite
ovațiuni pentru energia, cu care a sus-
ținutã bilulã, prin care se ușurãzã sôrtea

unui popor apăsător și neîndreptățit de seculi. Deși se așteptă, că în casa de sus bilul va întimpina mare opusă, totuși precum se anunță din London, el și acolo a fost primit în prima cetire și de camera Lordilor. Acesta este un bun auguriu.

Votul de încredere

Escelenței Sale Mihailu Pavlu

Episcopu gr. cat. român de Orade.

Consternați până în adâncul inimii am primit scirea tristă despre imputările injuste și atacurile selbatice, ce Vi-s-au făcut în zilele acestea la insinuările malițioase a unui fiu perfid al Escelenței Vostre, carele în loc ca să fie recunoscătorii pentru grija și iubirea adevărată părintească, cu care l-ați îmbrățișat până acum, Vă fugi pumnalul nescunoscinței în inima nobilă, ce palpită cu căldură ne mai secată pentru toți fiii concreduți de Provedința divină grijii părintești a Escelenței Vostre.

Escelența Vostă! Ca fi supuși și aderenți ai Escelenței Vostre, apretându faptele gloriose, ce le-ați prestat ca Archiereu în favorul S. noastre Biserici, ér ca un Părinte sufletesc V-ați deschis brațul înainte celor neputincioși și lipsiți prin binefacerea maritimă, ce le dovedesc palatul măreț, ce l-ați ridicat pentru cultura și educațiunea junimii, fundațiunea depusă în mâinile Ven. Capitulu pentru ajutorarea Bisericilor, ajutoriul, ce l-ați întins preoților, ce se luptă cu neajunsurile cele mai cumplite, ca fiind așa scutiți de grijile lumesci să și potă implini datorința la altariul Domnului conform demnității lor, neatîngându ofertele numeroase, ce le-ați distribuit spre diverse scopuri, nu numai în favorul fiilor sufletesci ai Escelenței Vostre, ci și a acelora, cari ați pentru toate acestea Vă mulțămesc cu ingratitudine, și intrunind turma ca un Păstori în staulul, ce-l păstoriți cu atâta demnitate, ne-ați învățat, cum trebuie să ne iubim patria, care este caminul nostru părintesc, afară de care alta nu avem, și ce credință să nutrim în pepturile noastre pentru Monarchul nostru glorios, și așa cum trebuie să apretăm drepturile noastre pe lângă respectarea drepturilor acelor confrăți, cu cari intruniți în dreptate, egalitate, și conțelegere, să ne arătăm, că suntem fii adevărați ai patriei și supuși credincioși ai Maiestății Sale: apretându toate acestea subscriții fii preamiliți ai Escelenței Vostre grăbim de a implini o datorință sântă, ce ne-o impune atâtu recunoscința pentru binefacerea nenumărate, ce le-ați făcut, și inviațiunile părintești, ce ni-le-ați dat, cât și respectul, cu ce datorim pentru toate acestea demnități inviolabile a Escelenței Vostre, esprimându-Vă

„Votul de încredere“

pentru ținuta, ce o ați manifestat atâtu în agendele bisericesti și guvernarea diecesei noastre, cât și în afacerile politice, ce țintesc la bunăstarea patriei noastre, reprobându toți cu indignațiune atacurile turbate, ce Vile-au inscenat locuitorii acelei cetăți, cari au gustat mai de multe ori binefacerea Escelenței Vostre, — dându credință unui om nefericit, la a cărui insinuări violente noi și cu noi toți îi răspundem cu dispreț, ce-l timbrăm. Asecurându-Vă, că decherațiunea noastră presintă, ce erumpe din

inimile cele mai sincere, va afla resunet, și ne vom nisui, ca acesta să fie urmată de toți fiii Escelenței Vostre și frații nostri, ca așa să enunțe lumea judecata cea mai rigorosă asupra scenei brutale, ce Vi-s-a făcut. Ér pe Escelența Vostă Vă rugăm, să purcedeți mai departe totu cu aceeași bărbăție și constanță în calea începută, ce V-a caracterizat în totă viața și în păstoria sufletescă conducându-ne și pe noi la limanul, ce ni-Pați arătat și ce ne este destinat de Dumneșeu, împreunându-ne rugăciunile pie și cele mai ferbinți către tronul divin, să Vă consoleze pentru ingratitudine și nedreptățile, ce Vi-s-au făcut, cu darul său celu ceresc dăruindu-Vă viață îndelungată până la cele mai adânci bătrânețe în vigore și deplină sănătate, ca terminându cursul acestei vieți să puteți striga cu S. Pavlu Apostolul gîntilor: fidem servavi, cursum consummavi!

Să trăiți la mulți ani!!!

Recomandați grației și iubirii părintești pe lângă sărutarea mânilor suntem cu cea mai profundă reverință

Al Escelenței Vostre

În Protopopiatele gr. cat. române de Leta-Mare și Vașadu

preamiliți fii

Paulu Papp Archidiacon. protopop-parochu gr. cat. rom. de Vașadu, As. consist., Ioană Christiană parochu gr. cat. de Poceiu, protopop de Leta-Mare, Ases. consist., Basiliu Piliip parochu gr. cat. rut. de Silindru, As. consist., Ioană Clintoc parochu gr. cat. rom. de Cheniză, Lazaru Iernea parochu gr. cat. rom. de Tarcea, Vasile Nyeki preotulu român de Álmosd, Daniil Mosolygo preotulu de Kakad, Emanuil Dudinszki preotulu gr. cat. rut. de Leta-Mare, Iosifu Gramma parochu gr. cat. rom. de H.-Paleu, Petru Popescu capelanu gr. cat. rom. de Leta-Mare, Ioană Borlanu coop. gr. cat. rom. de Leta-Mare, Ioană Papp preotulu gr. cat. rom. de Virtiș, Georgiu Szilagy parochu gr. cat. de Bogomir, Iuliu Mann adm. în Ér-Adony, Ioană Moldovanu parochu gr. cat. de Nir-Adon, Georgiu Darabos parochu gr. cat. de Nir-Aciadu, Gregoriu Talpasi preotulu gr. cat. rom. de Galos-Petreș, Florianu Selageanu parochu gr. cat. rom. de Pișcoltu, Georgiu Muresanu cooperatoru de Careș-Mare, Ioană Muresanu teologu de Budapesta, Ioană Szilagy preotulu gr. cat. rom. de Abran, Silvestru Szeremi capelanu gr. cat. de Nir-Adon, Georgiu Kavasi capelanu gr. cat. de Nir-Aciadu, Ioană Cince jun. preotulu gr. cat. rom. de Hodișa. ¹⁾

Unu cuvintu la situațiune.

(Fine.)

Și nu altfel suntem și pe terenul dreptului public de stat. Numai pe lângă iritabilitatea în grad atâtu de înaltă a opiniunii noastre publice „patriotice“ este posibil, ca o indigitare asupra pericolelor din pretinsele tendințe de germanizare, să mai potă avé și ați efectul unui mijloc de agitațiune; numai dintr-o dispozițiune șovinistică atâtu de încordată a spiritelor se potă explica acea via susceptibilitate, cu carea această opiniune publică „patriotică“ întimpină acele așa dișe aspirațiuni naționale.

¹⁾ Cu bucurie nepută dăm locu acestei manifestări de încredere fișcă. Nu putem însă să ne observăm, că frații din protopopiatele Vașadu și Leta-Mare în manifestarea asta au trecut cu vederea faptul, că demonstrațiunile din Oradea Mare au fost îndreptate în rindul celu dintăiu împotriva bisericesti noastre și a limbii și liturgice. Red.

cari, fie ele ori cum considerate, în rezultatul lor final totu numai a slăbi ar puté legătura de dreptu cu Austria și — de dragul celor aspirațiuni, cam sucite — sit venia verbo, parca se perde din vedere celu mare interes, ce pare împreunatu cu subsistința cât se poté de solidă a acestei legături, celu puțin pe câtu ține stadiul de tranșiune, în care ne aflăm de prezent față cu marile evoluțiuni, la cari avem să ne așteptăm.

Nu-i vorba, Ungaria între împrejurări poté să fie amenințată dintr-o anumită parte chiar în esistența sa de stat, dar acesta nu Ungaria în sine unită și tare, ci o Ungaria slăbită în sine prin desbinarea artificială a poporilor sale.

Din ambele aci fugitiv atinse feluri de pericole deci, unul zace în debilitarea proprie internă a Ungariei, celalaltu într-o eventuală slăbire a legăturii sale publice politice cu Austria. Din contră, temutul pericolu din partea acestei legături în sine se arată ca unu pericolu curat imaginariu. Vedem deci, cum întocmai ca și pe celelalte ambe terene deja atinse ale vieții noastre de stat — și pe acestu teren de dreptu publicu, prin tendințe, ce continuă a lua unu caracter totu mai actual și cari nici nu se pot realisa fără de a destrăma acea legătură, în scopul de a evita pericole imaginare, se provocă pericole reale.

Se vede, că adevăratulu și propriulu isvoru alu rului zace în acestu spirit șovinisticu bolnăviciosu alu opiniunii publice, astătu deciziune în țară.

Acestu curentu a maturizat absurdă dogmă despre incompatibilitatea între condițiunile de esistență ale statulu și cele ale elementelor sale constitutive.

Acestu curentu i-a succesu a crea o stare de anomalie clamată, unde statulu este dominat de o silnică neîncredere față de propriu și cetățeni.

Acestu curentu vede în faptul eterogenității de rase unu pericolu, și în contopirea artificială a raselor salutea Ungariei.

Acestu curentu scapă pretutindenea din vedere comuniunile de interese, ce zac mai afundă, și provocă pretutindeni artificioșe conflicte de interese.

Acestu curentu adrese pretutindenea pericole imaginare și provocă pretutindenea adevărate pericole.

Acestu curentu caută a întări statulu prin tot felulu de mijloce artificiale și slăbesce toate legăturile naturale de consolidare, și ruineză toate bazele naturale, sănătoșe și solide de esistență ale acestui stat.

Și acestu curentu, precum scim, în partea sa precumpnitore, crescutu mare prin măestrie, începe a se forma într-unu adevăratu torentu, care răpese cu sine cu putere elementară și cu rapiditate adevăratu infricșătoare totu ce de bună voe i-se înșoșese, și amenință cu nimicire totu ce cutază a i-se opune.

Nici unu interesu naționali, nici unulu religionar, nici social, nici politic, ori câtu de îndreptățit și cu bine înțelesle interese ale statulu ori câtu de înșelș imprenat ar fi el, nici nu poté, nici nu-i este iertat a se împotrivi nepedepsit acestui curentu. Nici unu factoru alu autorității de stat, fie alu legislativei, fie alu esecutivei, nu conșce de consultu asădi a pași pe față hotărîtă în contra acestui curentu, și dacă vre unulu dintre acești factori ar cuteza să facă măcaru o timidă asemenea încercare, acela va fi amenințat numai decâtu în nimic mai puțin, decâtu în esistența sa.

Deci eu cred, că o astfel de situațiune este pentru durată absolutu nesușinibilă. Acesta este începutulu unei ere de terorismu alu unei opinii publice rătăcite, carea astătu deja tiranizează până și autoritatea de stat, ér mâne ușor poté să o aducă în clătinare.

Aci în acestu curentu, este isvorulu rului. Aci este isvorulu acelu neprecalculabilu de seriosu pericolu, despre care, să mi-se țerte espresiunea cam trivială, în care

ne aflăm, în cercurile decizătoare parcă astăzi încă nici idee nu există.

Astăzi, cum cred eu, ar fi încă timp de a sana răul. Acesta însă ar trebui recunoscut în adevărata sa cauză și apucat de la rădăcină. În loc de a se lăsa de bună voie purtați de umflatale valori ale acestui periculos curent, patrioții mai sobri și mai chemați chiar din mijlocul acestui curent ar trebui cu determinațiune bărbătească a își opune. Spiritul, deja în mare grad iritate, ar trebui domolite, în loc de a fi alarmate prin măiestrie. Patima rea de dominațiune și nemoderațiune, de neîncredere și netoleranță ar trebui conjurată, și spiritul moderațiunii și dreptății, al încrederii și toleranței, redeşeptat. Numai dacă factorii autorității de stat vor fi astfel animați, autoritatea de stat va fi emancipată de influințele incompetente ale opiniilor publice, numai atunci ea, autoritatea de stat, va fi în stare de a-și reocupa pozițiunea conducătoare și dominantă, ce i-se cuvine față de această opinie publică. Numai dacă va succede de a abate opiniunea publică pe căi false mănate, la căile cele drepte, numai atunci va fi posibilă o adevărată și temeinică sanare a răului. Și într'un astfel de caz, precum după cea mai bună convicțiune pot să adaug, sauarea ar fi și sigură.

Odată toate părțile animate de spiritul moderațiunii, al dreptății și al încrederii reciproce, am firma convicțiune, că vor dispărea ca printr'un farmec nu numai contrastele intereselor artificialu provocate, ci prin ceva străduință onestă din ambele părți, și eventualele dificultăți, întemeiate în relațiunile faptice, ar pute fi conduse la o deslegare multămitore pentru toate părțile.

Er dacă acestui periculos curent de astăzi nu s'ar pune stavilă, atunci nu este de a se aștepta la o clarificare a împrejurărilor astăzi atât de încurcate, ba încă este de temut, că confusiunea generală va mai crește. Este de temut, că autoritatea de stat, ținută după sine de acest curent, întru atât va fi slăbită, încât ea în momente serioase critice abia va fi în stare de a corespunde problemelor sale potențate în asemenea cazuri.

Pe noi Românii specialu această tristă stare de lucruri trebuie să ne atingă deosebit duros, căci abia mai există două popore, cari în interesele lor vitale, și chiaru esistențiale, atât de tare să fie avisate unul la altul, ca și Magiarii și Românii. Aceste două popore n'au mențiunea de a lupta unul contra celuilalt; o astfel de luptă este nenaturală, de orice ori cum ea s'ar decide, în ultima instanță pururea ambelor ar pute fi spre stricăciune și unui altu treilea spre folos. Din contră, ambele aceste popore sunt avisate de a se pregăti în sinceră amicie și frăție. În cea mai intimă alianță pentru grelele zile de grele încercări, ce le așteptă, pentru ca atunci împreună și solidare să potă lupta marea luptă pentru esistența națională în contra periculelor și atacurilor, ce pe ambele le amenință.

Se poate ore, ca să nu fim atinși duros, când noi tocmai din acea parte, din carea sub ori ce punctu de vedere îndreptății am fi a ne aștepta la o întinpinare cu dreptate și încredere, ne vedem întinpinat de o tendință agresivă, carea prin măiestrie a scos elementul nostru din cadrulu constituțiunii, a eschisă sistematicu acestu elementu în privința intereselor sale naționale dela toate beneficiile vieții de stat, care în propria sa patrie îi face imposibilă o viață și dezvoltare națională liberă și astfel prin măiestrie împinge acestu elementu într'o luptă, cea mai nenaturală pe lume, de apărare legitimă forțată, contra celui mai naturalu, de providință predestinat aliatu alu său?

Nu este ore o fatală miopie și o grea păcătuire contra propriilor sale interese de esistență — din partea acelora, cari în modu atât de ușuraticu provocă o luptă atât de nenaturală?

Și nu este ore o preocupățiune de totu

fatală, cându totu aceia, cari provocă această luptă, după aceea în fiesce care act de legitimă apărare a noastră zărescu unu act de dușmănie în contra elementului lor și a patriei? Ei bine, la toate acestea noi în conferința națională din urmă aveam numai unu răspuns: *Suntemu una în determinațiunea de a continua cu totă rezoluțiunea și totu mijlocele legale, ce ne stău la dispozițiune, — această nouă impusă luptă de legitimă apărare națională.*

Și în legătură cu această de nou documentată solidaritate a partidului nostru naționalu, pentru de a respira anumite iluziuni, ce par a se susține în tabăra contrară, aș mai indigita, deși numai în trecutu, atăta, că această solidaritate, — până acum ceiu puțin, — este unicul rezultat real al luptei noastre pe câtu de lungi atătu și de grele, și că ea constituie unica armă efecă, ce o avem în mână. Este deci o presupunere cam forte a aștepta dela noi, ca noi în mijlocul luptei să aruncăm dela noi această armă, dora numai pentru de a face o plăcere contrariilor nostri, ce contază la o scisiune în ritdurile noastre. Cred prin urmare, că abia mi-s'ar fi pututu face imputățiun mai nedrepte, ca cele de nehotărre și de eucivitate, precum a făcutu această una dintre cele mai însemnate și lățite foi magiare. Dar — cum am spus, această este unu lucru secundar. *Lucru principalu este și rămâne, că Ungaria nu pote prospera pe calea apucată. O întorcere salutară este condițiunea sine qua non a unei porniri spre mai bine. Căci Ungaria, după cea mai profundă convicțiune a mea, n'are mai rătă dușmăni, decâtu spiritul celu rătă alu șovinismului, de care este ea astăzi cuprinsă. Sapere incipe, aude!*

Căpâlnășu, la începutul lui Aug. 1893.

Ales. Mocsonyi.

Convocare.

Reuniunea femeilor române din Abrudă, Abrudsată și juru își va ține adunarea generală ordinară Duminecă la 5/17 Septembrie a. c. la 3 ore după amăzi în localitatea școlii de fetițe din Abrudă.

La care se invită cu onore toți membrii și binefăcătorii reuniunii.

Obiectele:

1. Raportul comitetului.
2. Revisiunea rațiociniului.
3. Staverirea bugetului pe anul viitoru 1894.
4. Esmiterea unei comisiuni pentru incassarea taxelor dela membrii vechi și conscrierea membrilor noi.
5. Propunerii și interpelări.

Dela reuniunea femeilor române din Abrudă, Abrudsată și juru.

Abrudă în 3 Septembrie 1893 st. n.

Ana Filipu,
presidentă.

Alesandru Ciura,
secretariu.

Colecta crucerului.

La colecta crucerului inițiată de noi în numărul 16 alu „Unirii” din 1891 au solvit:

Din protopopiatul Coșocnei parochia Frata 4 fl. 10 cr., din protopopiatul Albei Iulie parochia Ighiu 5 fl.

Până acum a încursu de totu suma de 1,646 fl. 55 cr.

Noutăți.

Invocarea Spiritului Sfințu. Duminecă în 4 a c. s'ar serbatu cu solemnitate începutul anului școlastic la gimnasiul superioru, preparandie și școlile normale din Blăși. S. Liturgie a celebrat'o Rasmul Dnă Directoru gimnasialu asistat de corpurile profesoriale.

Alumnil din seminarul centralu din Budapesta nu au să se prezenteze în seminaru acum, ci terminul de prezentare li-se va da de seire pe cale diaristică pe la finea lui Septembrie.

Sfințire de biserică. În 20 a c., adică la S.-Măria-mică, se va sfinți biserică cea nouă din Bistra, care este dora cea mai frumoasă biserică în munții apusenți. Din Blăși ca delegat consistorialu la actul sfințirii va asista Reverendissimul Dnă Dr. Alesandru Grama canonicu mitropolitanu.

Stațiuni docentale și cantori-docentale. În Archidieceasă s'ar scrisu concursu cu terminul de 15 Septembrie la următoarele stațiuni: I. În protopopiatul Morlacei: 1. Stațiunea cant.-doc. ambulanta din *Secuieu și Muieru* cu emolumentele: 80 fl., 60 metr. bucate de pâne 72 fl., 2 orgii de lemne 10 fl., finat 16 fl., 30 de zile de lucru 12 fl., din stol 10 fl., cuartiru și grădină, din Muieru în bani și naturalii 100 fl. 2. Stațiunea cant.-doc. din *Molosigu* și de doc. secund. în *Morlaca* cu emolumentele: 140 fl. și din Morlaca 100 fl., 2 grădini 15 fl., 30 metrete de bucate 36 fl., 30 metrete de ovăș 15 fl., din stol 10 fl. și cuartiru. II. În protopopiatul Ernotului: 1. Stațiunea doc. din *Șeulia rom.* cu emolumentele: 50 fl., 150 metr. de cucuruz, cuartiru și lemne. 2. Stațiunea doc. din *Cucerdea rom.* cu emolumentele: 157 fl. 50 cr. și 190 metr. de cucuruz. III. În vicariatul Făgărașului stațiunea doc. din *Cinculu mare* cu emolumentele: 170 fl., 5 orgii de lemne 25 fl., grădină 5 fl. și cuartiru.

Oradea mare. „Pester Lloyd” desminte seirea divulgată, că Escelența Sa Episcopulu Pavelu, spre a se justifica de calumniile cu prinse în broșura nefericitului Pituk, a cerutu cercetare contra sa. Episcopulu numai a cercat pe ministrul de interne telegrafice, ca să facă investigațiune în afacerea escelor dela Oradea.

Procese de presă. Procesul de presă intentat „Tribunei” se va pertracta în 12 a c. înainte curții cu jurați din Clușu. Precum anunță foile magiare, procuratura supremă a intentat procesu și „Foi poporului”, pe care o consideră de edițiune populară a „Tribunei”.

Perchisițiuni domiciliare. Dlă A. C. Popovici pe când s'ar rentorsu dela procesul „Replicii”, a fostu întinpinat de organele justiției, cari în decursu de trei ore au scormonit totu ce a fostu în casa lui. Dlă Popovici a prezentat comisiunii de perchisițiune toate actele „Comitetului tinerimii” referitore la edarea „Replicii” precum și subscrițiunile și colectele făcute spre tipărirea ei. Tote acestea le-a luat comisiunea cu sine.

Martu în 5 a c. judele de instrucțiune dela Tribunalu din Sibiu, provocat de procurorul supremu din Clușu spre a face perchisițiune domiciliară la Andreiu Balteșu redactorul responsabil alu „Tribunei”, a scormonit toate hărțile, diarele și cărțile aflătoare în redacția și administrația „Tribunei”, precum și în locuința privată a dlui Balteșu, dară nu a aflatu nici o scrisore relativă la „fapte contrare statului”, precum s'ar presupus, ci numai câteva esemplare din „Memorandū” au fostu secuestrate.

Eră Turda. Dlă Vlăduțu în o corepondință publicată în „Tribuna” serie, că de 6 săptămâni afara de timpul, câtu a petrecut milicia în Turda (10—12 zile), mai în totă noptea aruncau cu petri în casa și curtea dinsulu. Poliția scie despre acestu, dară nu pote pune mâna pe făptuitorii și așteptă, ca dlă Vlăduțu să-i prindă. Slabă poliție. Lucrul l'a făcutu cunoscutu dlă Vlăduțu și ministrului de interne. Se pare, că cu șovinismul turbat nu învinge nici ministrul.

† **Maria Moldovană n. Popu** soția parochului nostru din Chinceșu Florea Moldovanu a repositu în 25 Aug. în alu 60-lea anu alu etății și alu 38-lea alu căsătoriei.

În vecl amintirea ei!

Pentru procurarea de recușite, stéguri flamure, policandre, albituri, obiecte piil, icone și cărți bisericesci recomandăm institutul de artă a lui Süts și comp. din Budapesta, cari la dorință trimit catalogul prețurilor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VII.

Sinodul electorală dela 1868.

(Fine.)

7. Punctul al nouălea al condițiilor sună astfel:

„Jurisdicțiunea scaunelor protopopesce este restaurată, și ori ce dispuseșiumi luate spre desființarea lor, fără de scirea și fără de voea clerului (de ce nu și a poporului?) introduse în biserica noastră pe cale anticanonică, rămân nule.“

Înainte de a intra în meritul lucrului, atragem atențiunea cetitorilor asupra stilului foarte neglesit, în care e concepiată condițiunea acosta. „Dispozițiuni luate introduse în biserica noastră,“ e acosta limbă românească? Dacă e românească, atunci românescă e și a introduce dispozițiuni luate.

Fiindcă condițiunea acosta se ocupă de jurisdicțiunea forurilor protopopesce, așa decherăm înainte, că din punctul de vedere canonic nu avem nimic în contra lor, fiind ele în conciliul nostru provincială I recunoscute și de S. Scaunul Apostolic.

Precum poțe vedé ușor ori și cine, condițiunea acosta ca și cea dintâi are forma unui decret sinodal. De aceea dela sine se nasce întrebarea, că ore în virtutea legilor bisericesci avut'a sinodul drept a aduce atari decrete, căci dacă „părinții sinodului“ au mai pus ceva pondă pe legi, atunci întâi și mai întâi au fost datori să-și măsore tôte actele cu măsura legii, și încă cu atât mai virtos, că s'au gerat de mari apărători ai legii.

Ca să o putem sci acosta, este de lipsă mai întâi să scim, ce sinodul a fost acosta?

Pravila nu cunoste alte sinode cu drept de jurisdicțiune, prin urmare cu drept de a aduce decrete obligatôre, decât singurul sinod provincială, sau „mitropolitană“. Acum sinodul electorală dela 1868 evident n'a fost sinod provincială sau „mitropolitană“, căci nici n'a fost conchemată din întregă Mitropolia, ci numai din părțile ardeleni.

Dreptul apusanu mai cunoste și sinodele diecesane cu atare drept, și precum am vădit, sinodele diecesane îndatinate a se ține la noi sunt o instituțiune apusană. Sinodul electorală dela 1868 n'a fost însă nici sinod diecesan, căci în el au fost reprezentate trei diecese, a Făgărașului, a Gherlei și a Lugoșului. Fost'a dară sinodul acesta sinod diecesan al archidiecesei, sau al diecesei Gherlei, sau al diecesei Lugoșului? Evidentă că alu nici uneia, și pe lângă aceea alu diecesei Gherlei și Lugoșului nu a putut fi nici pentru aceea, că diececele acestea nici n'au fost reprezentate întregi, ci numai părți din ele. Astfel sinodul electorală din 1868 n'a fost nici sinod diecesan, de unde nici pe baza titlului acestuia n'a avut drept a aduce nici un decret obligatôriu. Afară de aceea la sinodele diecesane este inomisse necesar, ca să participe și jurisdicțiunea episcopescă, fie prin episcopul diecesan, fie prin vicariul general, fie prin vicariul capitular în timp de sedisvacanță. În sinodul acesta însă a lipsit chiar condițiunea principală, anume participarea jurisdicțiunii episcopesci. A totu, ce e drept, de față la sinodul acesta episcopul Lugoșului Dr. Alesandru Dobra. N'a avut însă drept de a deprinde în sinod nici o jurisdicțiune episcopescă, căci nu spre aceea fu trimis, ci spre a funcționa ca comisari regesc. Și apoi ce jurisdicțiune episcopescă a putut ei ca episcop alu Lugoșului ave drept să deprindă asupra clerului din archidieceasă și asupra celui din diecesa Gherlei? A fost prezentă mai departe în sinodul acesta vicariul capitular din Blași Constantin Alutanu, care în timp de vacanță deprindea jurisdicțiune episcopescă în diecesa sa. Ce drept sinodal însă a putut ei ave asupra clerului din diecesa Gherlei și a Lugoșului?

Astfel sinodul acesta n'a putut fi sinod diecesan nici din lipsa participării jurisdicțiunii episcopesci, fără de care nici dreptul apusanu, nici celu resăriten nu cunoste sinode cu drept de a aduce decrete obligatôre.

N'a fost dară sinodul electorală dela 1868 nici sinod provincială, nici diecesan, ci luându cuvintul sinod în înțeles mai larg, a fost un simplu sinod electorală constătoriu singuru din preoți, conchemat pentru o singură afacere, spre a candida trei persoane apte pentru scaunul mitropolitan. Împrejurarea acosta însă nu i-a împedat pe membrii sinodului a nu-și exprima unele dorințe juste, dacă le vor fi avut, față cu noul Mitropolit. Când însă și-au arogat lor și dreptul de a aduce și decrete obligatôre, atunci au usurpat un drept, care fără participarea și a jurisdicțiunii episcopesci după nici un canon nici apusanu nici resăriten nu le-a competit, ba chiar dimpotrivă deschidend Pravila ar fi aflat canonul 39 alu Apostolilor, care dice: „Presbiterii și diaconii fără de socotința episcopului nimicu să s'ăvârșescă.“ De aceea ori ce decret alu sinodului acestuia electorală afară de candidarea celor trei persoane pentru scaunul mitropolitan este și rămâne pururea ilegal și anticanonice, fără nici o putere obligatôre pentru nimeni.

Fiindcă condițiunea acosta se ocupă de jurisdicțiunea scaunelor protopopesce, de aceea nu putem lăsa nefolosita ocaziunea, de a ne ocupa puțin de cestiunea acestor foruri din punctul de vedere istoric.

Este la noi foarte lătită părerea, ba putem dice credința, că forurile protopopesce sunt o instituțiune antică a bisericii resăritului, și deși sinodul electorală dela 1868 nu o dice acosta apriată, totuși se vede din modul, cum e concepiată condițiunea a noua, că și elu a fost de credința acosta.

Mai toti canonistii români susțin, că protopopii nostri sunt următorii chorepiscopilor antic. Așa Șaguna, ¹⁾ Pap-Szilágyi, ²⁾ Dr. Rațu ³⁾ și conciliul nostru provincială I. ⁴⁾ Că fost'au ore chorepiscopii aceștia episcopi consacrați, sau fost'au numai preoți, nu se poțe sci cu siguranță. Ce este cert, e numai, că instituțiunea lor fu introdusă în biserică numai după ce creștinismul începu a se lăți și pe la sate, când apoi episcopii îi trimiteau prin ținuturi (χωρα) mai departe dela reședință, ca acolo să fie locinătorii episcopilor în unele privințe. Din urmele, ce le avem, se vede, că mai întâi fură introduși în resăritu, de-orece sinodul dela Ancira dela 314 d. Chr. din Pravila în can. 13 vorbește de ei ca de o instituțiune veche, pe când în apus abia se amintesc întâia oară la 439 d. Chr. În resăritu însă se vede invederat, că începură a și abusa de puterea ierarhică dată lor, din care causă can. 14 alu sinodului dela Neocesarea din Pravila nu le-a lăsat pe viitoru decât dreptul de a supraveghia preste preoțimea din cercul lor, și dreptul de a visita bisericile lor incredintate, din care causă și începură a se numi numai visitatori, περιόδοι. Pe încet însă a încetat și instituțiunea și numirea lor cu totul, așa cât canonistul Balsamon în secolul alu XIII-lea spune apriată, că încă înainte de elu a încetat instituțiunea chorepiscopilor în resăritu. ⁵⁾ În locul lor episcopii în resăritu se folosiau de aci încolo de câte un preot, căruia i-se asigna un cerc anumit, și se numia protoiereu sau protopop. Tota chemarea și totu dreptul lor era de a supraveghia preste cercul incredintat lor, și de a-lu visita și apoi a raporta episcopului. Mai multă putere nu am aflatu nicăiri să fie avut în resăritu protopopii ca

următorii ai chorepiscopilor. Cu deosebire n'am aflatu nicăiri, că ei în resăritu să fie avut foruri ordinare de judecată de prima instanță. Din contră în resăritu forul de prima instanță după Pravila este episcopul cu presbiteriul său numit: τὸ ἴσθον κληρικόν.

Cu totul altfel s'a dezvoltat lucrul în apus. Aci încă a încetat pe încet instituțiunea chorepiscopilor. Locul lor l'au ocupat însă în apus așa numiții archidiaconi. Episcopii și-au împărțit diecesele în mai multe archidiaconate rurale în frunte cu câte un archidiacon. Puterea archidiaconilor însă în archidiaconatele lor așa era de mare, câtu erau o specie de quasi-episcopi. Aveau nu numai drepturile protopopilor din resăritu, ci și jurisdicțiune contențioasă și penală asupra clerului și a poporului, aveau dreptul de a ridica contribuțiuni de pe cler, popor și biserică, de a ține sinode și chiar și dreptul de a escumunica. Ba puterea lor de jurisdicțiune nu odată chiar Papi o au decherat de ordinară și nu delegată.

Însă chiar abundanța asta de putere eclesiastică a fost cauza peririi lor. Devenind superbi și egoști, începură a asupri pe supuși și a nu se mai supune episcopilor. De aceea în apus începând de prin secolul alu 13-lea mai multe concilii au început a se ocupa de cestiunea restringerii potestății lor bisericesci între marginile naturale, până ce sinodul dela Tridentu i-a redus numai la drepturile acelea, ce le aveau și le au protoiereii în resăritu, luându-le cu deosebire jurisdicțiunea contențioasă și penală, și prin aceea forurile de judecată. În locul lor au început de atunci a se introduce în unele locuri în apus așa numiții decani rurali, în altele au rămas archidiaconi, însă cu puterea eclesiastică restrinsă și egală cu a decanilor rurali.

Într'aceea venind reformațiunea, Anglicanii și Calvinii au lăpădat, ce e drept, multe din dogmele catolice, au ținut însă și mai departe în multe privințe organizațiunea catolică diecesană din evul de mijloc, și între altele și instituțiunea catolică apusană a archidiaconilor, din care au lăpădat numai numirea, au ținut însă întregu spiritul ei. Pe timpul, cându principii calvinesci cercară a calvini și credința și instituțiunile Românilor ardeleni, acei principii reținend la Români numirea de protopop și mai departe, în instituțiunea lor vîră pe încetul întregu spiritul instituțiunii archidiaconilor latini conservată de calvini și mai departe, și prin acosta introduseră și instituțiunea forurilor protopopesce în biserica noastră. Identitatea acosta a jurisdicțiunii protopopesce la Români din Ardél cu jurisdicțiunea protopopescă a Calvinilor o recunoste și Petru Maior prin publicarea epistolei unui protopop către episcopul Bobu, în care se dice: „Quoad archidiaconalem sive protopopalem jurisdictionem semper nos inter et reformatos in Transsilvania identitas fuit et est. Utrum nos id ab ipsis acceperimus, an ipsi a nobis tamquam graeco ritui addictis, ignoro.“ ¹⁾

Cine cunoste numai cât de puțin purtarea Calvinilor față cu Români, poțe fi sigur, că nu Calvinii au luat dela noi lucruri de acestea, ci noi am fost siliți de voe, fără de voe a lua dela ei.

Constatăm deci rezultatul. Instituțiunea forurilor protopopesce este instituțiunea latină a forurilor archidiaconale din evul de mijloc conservată de Calvinii și introdusă la Români din Ardél prin influința principilor calvinesci. Și așa „părinții sinodului“ dela 1878 insistând cu atâta vehementă pe lângă instituțiunea acosta, erau și au insistat pe lângă o instituțiune din biserica cu „institutele resuitice“.

Dela episcopul Bobu încôce au început a se deosebi la noi protopopi, viceprotopopi și administratori protopopesce după norma

¹⁾ Compendiu de dreptul canonic pag. 137.

²⁾ Enchiridion pag. 253.

³⁾ Instituțiunile dreptului bisericesc pag. 319.

⁴⁾ Conc. prov. I. pag. 44.

⁵⁾ Balsamon la c. 13 Anciranu cuprinsu și în Pravila.

¹⁾ Petru Maior »Istoria bisericii Românilor« pag. 313.

archidiaconilor, vice-archidiaconilor și administratorilor archidiaconali dela latină. Deosebirea această însă nu este deosebire de jurisdicțiune, ci numai de onoare, parte spre a putea proba și examina capacitatea neofitilor în acestu oficiu, parte spre a distinge pe protopopii mai inteligenți, mai meritați și pe cei dela cetățile mai însemnate. În pușețiunea de drept publică a protopopilor singură deosebirea această este luată de-a dreptul dela latină în biserica noastră prin episcopul Bobu „crescutu în institute iesuitice”. Deosebirea însă între protopopi și administratori protopopesci din cauza practicității ei o au luată dela latină și gr. orientali, cu toate că ei nu prea au bărbați crescuți în atare institute. Acesta e cel mai bun testimoniu, că instituțiunea e bună.

8. Condițiunea a 10-a nici nu este condițiune în înțelesul adevăratu alu cuvintului, ci este o promisiune, că dacă careva din membrii sinodului va ocupa scaunul mitropolitanu sau vre-unul din scaunele episcopesci, va observa toate condițiunile, și pe fiitorul Mitropolitu îl vor ajuta. Altcum așa e concipiata condițiunea această, cătu și dacă condițiunile ar ave putere canonică obligătoare, totuși față cu unu Mitropolitu, care n'a fostu membru alu sinodului, n'ar ave nici o putere.

Atăta cu privire la esegesa cuprinsului condițiunilor.

Intregu stilulu, în care sunt concipiate și motivarea și înseși condițiunile, atăta este de vehementu, cătu ne mirămu tare, că la capetu „părințu sinodului” nu au adaus și aceea, că dacă Mitropolitulu nu va observa toate condițiunile acestea, atunci va fi judecatu și depus de sinodu. Căci dacă sinodulu s'a pus odată pe bazele calvino-protestante, atunci o putea face și acestu cu atătu mai virtosu, că deși c. 68 din partea I a Pravilei dice, „că nu s'au datu preoților nici mirenilor să judece pe arhierulu lor, pentru că e capu și păstoriu oiloru”, totuși la porunca principelui calvinescu Georgiu I Rákotzy Mitropolitulu Ilie Ioresti „făcându-se soborū mare de toți protopopi și preoți de legile grecești și sârbesci (?) s'au judecatu cu votulu și sufragiulu tuturor să se lapede din deregatoria sa cea vlădicescă”. Totu asemenea la porunca principelui calvinescu Mihailu I Apafi soborulū mare de toți protopopi și preoți în Belgradu la 1680 au judecatu și destituitu pe Mitropolitulu Sava. ¹⁾ Ba încă la acestu „soborū” au fostu și mirenii calvini și români de față. Și astfelu casu de precedință era în trecutul bisericei românesce din Ardelu, adevăratu că nu în conformitate și armonie cu Pravila, ci cu dispozițiunile calvinesce. „Părinților sinodului” însă mai multă durere le causa fără voea lor dispozițiunile calvinesce decâtu „Pravila”. Vehemența stilului se vede și din terminii și expresiunile bombastice, ce le folosese sinodulu, din superlativii cei mulți și frazele încordate, ce se cuprind în condițiuni și motivare. De pildă aducemu numai câteva: „au suferitu cele mai amare persecuțiuni”, „spărturile au crescutu în unu modu atătu de înspăimintătoriu, cătu esistența bisericei noastre pe totu minutulu e periclitată în gradulu celū mai mare”, „biserica e amenințată cu nimicire totală”, „a salva biserica de apunere”, „voru observa toate condițiunile până în ultimele lor consecințe”.

Stilulu încă își are psihologia sa. De aceea stilulu bombasticu, plinu de superlativ, de terminii extremi și de frase largi este totdeauna semnul convicțiunii mai multă basate pe iritarea simțului decâtu pe calculu rece alu minții.

Dlū N. Densușanu după datina sa chiaru nici condițiunile acestea nu le-a înțelesu precum se cuvine, căci la pagina 16 din cercetările sale susține, că sinodulu electoralu dela 1868 a adus pentru fiitorul Mitropolitu decisiunea obligătoare, ca să nu potă primi nici o dogmă catolică. Cine cetesce însă cu atențiune totu sinodulu acesta,

¹⁾ „Facto conventu generali universorum seniorum et pastorum Valachorum.” Etă că soborulū mare este generalis conventus alu calvinilor.

observăză numai decătu, că sinodulu nu s'a ocupat de locu de cestiunea dogmatică, ci totu de cestiunea instituțiunilor de guvernă bisericescu și de disciplină, așa precum a înțelesu elu. În condițiunea a două, în care sinodulu se exprimă astfel: „Uniunea noastră cu biserica rom. catolică este și va rămâne în seculu numai dogmatică în cunoscutele patru puncte, și alta nimicū”, cuvintele: „și alta nimicū” au înțelesulu acela, că uniunea este numai în dogme, însă nu este în ritū, în disciplină și instituțiuni, era nici de cum înțelesulu, că dacă biserica catolică în decursulu seculilor va mai aduce vre-o decisiune dogmatică ore care, atunci noi la primirea aceleia nu suntem obligati. Căci dacă ar fi așa, atunci uniunea noastră cu biserica rom. catolică n'ar fi, și precum dice însuși sinodulu, „n'ar rămâne uniune dogmatică în seculu”. Pe timpul S. Uniri deosebirea dogmatică între biserica catolică și cea resăritenă desbinată era numai în 4 puncte. Desvoltându-se însă în biserica catolică dogmele mai departe, deosebirea pote fi în mai multe puncte, căci biserica catolică nu este o biserică amorțită în desvoltarea dogmatică, precum este biserica desbinată a resăritului. Ea progresăză în continuu, și va progresa până la capetulu lumii în desvoltarea dogmelor, și la desvoltarea această trebuie să luăm și noi parte, cu atătu mai virtosu, că biserica catolică nu va primi nici cându nici o dogmă, care implicite să nu fie profesată și de biserica resăritului.

Să vedemu însă pe scurtu, cum s'a purtat față cu condițiunile acestea nobilulu, de trei ori nobilulu Mitropolitu Vancea. Ca să le considere de condițiuni cu putere canonică obligătoare, nu l-a permisu nici adănculu lui simțu religiosu, nici consciința lui delicată ca fiu credinciosu alu bisericei și supusū din inimă canoanelor ei, chiaru și dacă n'ar fi fostu elu Mitropolitu. Cu toate acestea însă nu le-a ignoratū, ci intru cătu au fostu juste și canonice, le-a consideratū de dorințe ale clerului. De aceea și-a pus totu silința în acolo, ca să impedece pe viitoriu în intrăgă provincia de Alba-Iulia ori ce recursu la consistoriulu rom. catolicu din Strigoniū. De aceea a ținutū curēndu după instalarea sa sinodū diecesanū și după aceea încă alte două la 1882 și 1889; de aceea a ținutū două congrese mestecate din preoți și mirenii; de aceea a apărātū autonomia bisericescă în contra la ori ce amestecū alu guvernului; de aceea a cerutū de repetite ori autonomia bisericei noastre pe baze mai ample decâtu cum o avemū; de aceea în două concilii provinciale a codificatū instituțiunile și disciplina bisericei noastre și a introdusū prin aceea o uniformitate frumoasă în intrăgă provincia mitropolitană de Alba-Iulia; de aceea a aprobatū în archidieceasă instituțiunea forurilor protopopesce introduse în modu ilegalu pe timpul sedisvacanței după mōrtea Mitropolitulu Șulțu, căci principiulu canonicu „sede vacante nihil innovetur” are valōre și după dreptulu resăritenū (Șaguna o. c. pag. 410); de aceea era tot-deuna cu cea mai mare atențiune în toți pașii săi, ca nu cumva prin vre-o înnoire să escite ceva susceptibilități. Prin o atare purtare a fostu lucru firescu, că în scurtu timpū a căștigatū stima și inimile tuturor, chiaru și a acelora, cari aveau multe susceptibilități, cându a ocupatū elu scaunulu mitropolitanu; era consternarea generală și imposantulu publicu, ce a alergatū la Blașiū din toate părțile la frumoasă lu înmormintare, cătu biserica catedrală din Blașiū nici cându n'a veditū între zidurile sale ca atunci unu publicu românescu așa numerosu, distinsu și ilustru, a fostu omagiulu inimei, omagiulu iubirii, ce i-l'a datū națiunea intrăgă ca unu prea vrednicu păstoriu. Cine și-a adus atunci aminte, că preste câteva luni, dândū semnalulu „Gazeta”, unu omū așa puțin cunoscutu publiculu, așa superficialu, și așa cuprinsu de bōla grandomaniei ca dlū N. Densușanu va cuteza cu atăta cinismū să arunce cu tină în unu atare bărbatū? Să scie însă dlū Densușanu, că generațiunea crescută sub aripele lui Vancea are cavale-

rismulu sacru de a nu lăsa necombătutū cu arma adevărului nici unu singuru cuvintū, încă odată, nici unu singuru cuvintū nici din cele ce le-a scrisu, nici din cele ce va cuteza a le mai scrie în contra lui și a bisericei noastre, și apoi voru lăsa lucrulu înaintea tribunalulu națiunii și alu istoriei, ca asupra dlui Densușanu să pronunțe verdictulu, ce-lū meritēză, și să fie de învățatură tuturor celorū ce suferū de grandomania dlusului.

O pușețiune mai grea și mai critică, cum are biserica noastră, pote nu are nicăiri nici o biserică pepămintū. „Dem'ar fiocărtiu inimiculu, ași fi răbdatū”, dice psalmistulu Davidu. Multi inimici au atacatū biserica noastră dela începutū, și mare a fostu durerea ei. O a suferitū totu și cu răbdare, căci a provenitū dela inimici. Nespusu de mare însă l-a fostu, cându au atacatū înșiși fiil ei, cum s'a întâmplatū această în sinodulu electoralu dela 1868. Sinodulu acesta însă, spre onōrea lui fie dīsū, n'a făcutū cu intențiune rea, ci sedusū de ideile acele false, cari dlū N. Densușanu se simțesce destulū de tare, să le mai susciteze odată spre a produce confusiune în suflete, fără să-și aducă aminte, că „fuimus Troes, fuit Ilium”. Cându creștinătatea serba patimile și fuvierea Domnului, cându totu Românulu nobilū era îngrijatū de sōrtea scaunulu mitropolitanu de Alba-Iulia, cându clerulu ardelenū se pregătia să alēgă unu vrednicu următoriu lui Vancea, care prestigiulu bisericei unite să-lū ducă și mai departe, atunci aflū dlū N. Densușanu binevenitū timpulū de a ataca cu o efronterie ordinară memoria lui Vancea și a lovi în inimă intrăgă biserica unită, fala națiunii române, la sinulu căreia fu lăptatū și crescutū și dlusulu, așa cătu dacă n'ar fi esistatū această biserică sfințată, atunci pote nici dlū N. Densușanu nu ar fi astădu unu atăsatū pe lângă academia din Bucurescu, ci pote unu ciobanū ore unde pe țara Hăteculu. Hei! dar dlū Densușanu și-a uitatū, că după 23 de ani de păstorire a unu Mitropolitu ca Vancea cătu bărbați suntū gata a sări în luptă ziua nōptea pentru apărarea sfinței bisericei unite, carea ne-a datū nouē maiestaticulu și rīd, imposanta galerie de atăția bărbați ilustri, decōrea nēmulu românescu, și carea singurā e chemată și capabilă a mântui în națiunea română idea religiunii, carea în cealaltă biserică românescă ajunsă de naufragiulu pricinuitū de vltururile și vifururile necredinței și-a perditū, putemū dice, totă puterea de a mai nutri și încăldi suflete. Dacă și-a uitatū de acesta dlū N. Densușanu, fi aducemu aminte, că toți acei bărbați, vii nu vorū retira dinaintea ori și carui atacū asupra bisericei, provină și dela bărbați de mai mare valōre ca dlū N. Densușanu; nu vorū fi lași chiaru nici la casulū, cându sfința noastră biserică unită, impresurată de mulți fi nerecunoscători și perfidi ca dlū N. Densușanu, va fi pote vre-odată — ceea ce sperandū în Dumnezeu nu credemu că se va întâmpla — în chinurile agoniei, ci și atunci vomū fi gata la cea din urmă jertfă, ce așa frumosu o cântă clasiculu poetū:

»Und wenn der Altar, vom Haufen preisgegeben,
»Auf mich stürzt, du theures Gotteshaus,
»Das mich gelehrt und überhäuft mit Gaben,
»Umklammern würd' ich deine letzte Säule
»Und unter deinen Trümmern mich begraben.« ¹⁾

Dionisiu și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilor de Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

Inima dōmnei Aglae era plină de amărăciune. Femea de educațiune înaltă și cu simțiri fine, părea forte umilită, că e silită să primescă ajutorulu unu Romanu, și încă a unu străinū. Paterculū la totu casulū a datū dovada unei inimi nobile. De n'ar fi fostu și fetiță-sa la mijlocū, ar fi respinsū

¹⁾ Și dacă altariulu, părăsitū de mulțime, ar căde pe mine, scumpa mea biserică, care m'al învățatū și grămăditū cu daruri, și atunci m'asf prinde de columna ta cea din urmă, și m'asf înmormintat sub ruinele tale!

ori ce amestecă străin, și ambițioasă Elină s'ar fi aruncat singură în brațele împlinirii. Dar mama simțea, că aici e vorbă de viață, de libertatea și onoarea fetei sale, de care s'a îngrijit cu atâta prevenire o mână străină. N'avea alta, decât să fie mulțumitoare. Agata cuprinse grumazii mamă-sa și o săruta cu dragoste. Înzădară. Agata rămase serioasă și rece.

Î-au revenit în minte nisele cuvinte, ce i-le-a dată Dionisiu, că adecă Augustu ar avea de gând să dea văduvei fostului său ofiter o altă proprietate. Și deși acesta n'ar fi fost chiar pe placul lor, ar fi fost însă totuși o mare binefacere. În ochii văduvei s'au ivit lacrimi ferbinți, prima dată dela mărtașa bărbatului său.

XXIII.

Au trecut câteva săptămâni. Să intrăm în castelul extriumvirului Marcu Lepidă, care acum e și locuința cumnatei și nepoței sale.

Castelul era clădit pe vrful unui munte și avea la picioare marea și uscatul. Din vale se părea ca o fortăreață cu formă în patru unghiuri. Platoul rotund de pe vrful muntelui era întrebuintat de grădină. Aci locuitorii casei se îngrijiau de cultivarea pomilor și a legumelor. Aspectul de aci era admirabil și estins, câtă vedeai cu ochii. Pentru Agata aspectul acesta avea o putere nespasă de atragere.

Stâncile făceau o cunună în jurul edificiului, și în fiesce care era o peșteră parte din pereții ei naturali de piatră, parte din zid. Unele erau în legătură cu alte două trei peșteri, era altele erau izolate de celelalte.

Nu se scia, spre ce scop aveau să servescă ele. Acum se țineau în ele nisele câni de Tesalia, căci acum vinatul era singura plăcere a celui ce odinioară împărțea cu alți doi împărăția lumii.

Mai erau curți, în cari se țineau galele; în altele erau staulele, în altele se țineau diferite unelte de economie și de vnat. Unele erau închise, altele nu.

Când unchiul petrecea în grădină, Agata nu lipsia nici odată de lângă el, ca să-l gulească. Mai făcea totdeauna și câte o vizită cânilor, galețelor și florilor, cu cari se întreținea mai mult. Ea scia, că mamei și unchiului asta nu le convine. Dar pentru ea asta era singura distracție.

De multe ori alerga din stâncă în stâncă și făcea să se audă echoul vocii sale. De aci privia luciul mării, și dacă el n'avea nici o creță, arunca ea petricele și se desfăta în cercurile nesfârșite, ce se forma în apă. Și când descoperia un nou loc subteran, sbiera și rdea din totă inima și se reînforța cu ochi vioi și cu față trandafir de sănătate, ca să povestescă mamei și unchiului.

Îerna intrase deja în țară. Viforele suflau în jurul stâncilor, cari se vîrîră cu atâta cutezare în Marea Tireună. Marea sbiciuită se infuria, ca și cum ar voi să tragă stâncile și palatul de pe ele în adâncimile sale și acolo să le înmorminteze.

Celor de pe munte Îerna le era oșpe neplăcută. Ei și altcum erau osîndiți la singurătatea castelului. Acum însă asprimea timpului nu-l lăsa să petreacă nici în grădină. Extriumvirul cu câteva zile mai înainte se recise la vnat, și așa Aglais, chiar și de nu ar fi oprită frigul și ploaia să iese din casă, totuși ar fi rămas în casă pentru a griji pe cumnată să.

Într-o sară întregă familia era în chilia cea largă a acestuia din etajul al treilea. Triumvirul ședea pe o bancă.

„Mă bucur, soro,” zise, „că petrecerea în Cireji pare a vă plăce, — deși ea este împreună cu multe lipse.”

„Cum s'ar pute altcum, triumvirule?”

zise Aglais. „Tu ne încunungi cu toate bunătățile, de cari dispuni. Ași fi nerecunoșcătoare, — și privesc numai la Agata, — câtă de bine i-a prinsă aerul de mare.”

Agata intră adevărul nu mai era gîgă și debila fetiță de mai înainte. Fața ei, mai înainte albă, acum era cam atinsă de soare și vînt, o iconă a sănătății.

„Da, mamă,” zise ea voioasă, „marea m'a făcut-o. De ai ști, câtă de multă o iubesc! — Dar unchiule, astăzi am vădit un lucru nou. De-a stînga în stâncile de lângă stupină, acolo, unde stâncile sunt pezișe, am vădit cărige de fier bătute în piatră, — sunt cinci, — ce caută ele acolo?”

„Nu știu,” zise triumvirul, „nu le-am vădit, nici nu am auzit despre ele. Trebuie să sunt de multă timp acolo. Însă ar fi mai bine, dacă buna mea nepotă nu s'ar pogori așa de adînc.”

„Firesce,” întări Aglais. „Trebuie să te feresci de locurile acestea periculoase. Ai pute să aluneci ori să rătăcești.”

Agata rdea și privia la unchiul său.
(Va urmă.)

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Se escrie

(39) 1—2

Concursu.

pentru ocuparea postului de scriitor la „Patria, cassă de economie, societate pe acțiuni” în Blăși.

Salariul anual e fl. 400, și confirmarea definitivă urmează numai după împlinirea unui an de probă.

Cererile, provădate cu documentele necesare pentru adevărarea calificației depline, să se subșternă direcțiunii subscrise cel mult până în 30 Septembrie a. c.

Blăși, din ședința direcțiunii ținută în 7 Septembrie 1893.

Direcțiunea.

JOSIFU GAVORA (3) 17—26

distins cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelent și gust bun la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Văzului Nr. 17

Recomandă cu prețuri de cele mai convenabile și în esecutare câtă se poate mai frumoasă obiecte de leasă

pentru ajustarea bisericilor, și anume:

Felone preoțesci și stichare diaconesci

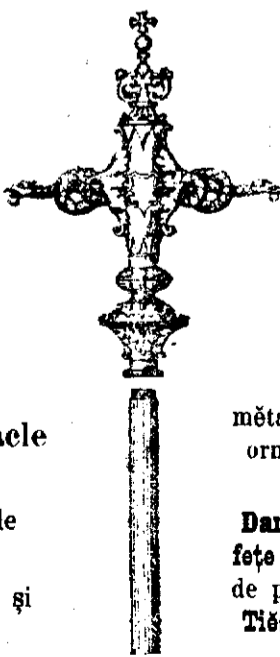
Flamure pentru biserică și reuniuni.

Flamure pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire,

luminarie de parete

și de altariu, și candelabre.

Primesc și efectuează ieftin repararea vestmintelor bisericesci, intrargintarea și intraurirea de potire, racle, candelabre și luminarie de altariu.

Mare asortiment de broderii de aur, de argint și de mătășă, precum și de ornaturi bisericesci brodate

Dantele bisericesci, fețe de altariu, cruci de parete și de scolă. Tășături bisericesci, damasturi etc.

Acurătatea mea o pot dovedi cu sute de epistole recunoscătoare.

Garanturi de prețuri și preluminare de spese trimiți la cerere franco.

Cu deosebită stimă cutez a încunoscintă pre

Veneratul Cleru greco-catolicu,

că precum și până acum iașu asupra-mi gătirea de iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericilor, în ce privesc lucrul de măsari și de sculptor, de colorare respective de marmorisare și de provădere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesc cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoscere deosebită, și toate mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratul Cleru mă va împărtași ocazionalmente de prețuită-î încredere. Silința mea se va îndreptă totu-deauna într'acolo, că și de aci înainte se merită renumele cel bun, care mi-lam câștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărând departările, prin acesta capacitatea de concurență mi-sa mărită.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

auritor și fabric. de recuis. biseric.

(6) 30—52